

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå,

19 Lilla Vattugatan, kl. 12—4.

Anmälningar mottagas till inträde i Förbundets **Sjukkassa**, hvars stadgar finnas intagna i Dagnys marshäfte för år 1886.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af Förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Råd lemnas i **juridiska** och **ekonomiska** frågor.

Hemstudier.

Ledning för hemstudier inom olika ämnen beredes af Fredrika-Bremer-Förbundet. Ledningen innefattar:

- 1) **Allmänna råd eller anvisning rörande literatur**..... Afgift 1 kr.
- 2) **Studieplan** i ett visst ämne..... » 5 »
- 3) **Råd och fortsatt ledning**, hvarvid lärjungen har rätt att hvar fjortonde dag insända en skriftlig uppsats och förfrågningar. Afgift för halfår för hvarje ämne » 15 »

Närmare upplysningar meddelas af Fredrika-Bremer-Förbundets byrå.

Byrån lemnar upplysning angående **läroanstalter**, och **arbetsområden** tillgängliga för qvinnor.

Byrån lemnar anvisningar för **arbetsgifvare** och qvinliga **arbetsökande**.

Under januari månad hafva anmält sig:

Arbetsgifvare: för erhållande af lärarinnor 11, lektioner 8, biträde med räkenskapsföring och skrifgöromål 2, öfversättning 1.

Arbetsökande: lärarinnor 18, lektionsgifvare 17, kontorister 2, sjuksköterska 1, biträde i hem 4.

Om kvinnans tillträde till förvärf

Af **Marcus Rubin**,

Chef för Köpenhamns Statistiska kontor.

Med författarens tillstånd för Dagny öfversatt af *A. R.*¹

I.

När folket i gamla tider, i det romerska kejsardömet's dagar, skulle tillfredställas, då måste det hafva »*panem et circences*», det ville hafva nog att äta och förströelse dessutom.

Som en lycklig och betecknande motsats till det gamla ropet om bröd och spel framträder det moderna fältropet om »*rätten till arbete*». Det innehåller ingen fordran på smulor från de rikes bord, ingen fordran på lön utan arbete, på andel i andras egodelar. Det innehåller blott fordran på ett: rätt till arbete för att genom sjelfva arbetet kunna förtjena det nödvändiga lifsuppehållet.

Men låt det också vara sant, att det gifves tider och förhållanden, då det icke fins tillräckligt mycket arbete att sätta den existerande befolkningen i händerna och der fordringen på rätt till arbete derfor blir akut och, som furst Bismarck för några år sedan antydde, icke lätt för staten att afvisa trots de många praktiska svårigheter, som uppfyllandet deraf nödvändigt

¹ Denna förträffliga uppsats, hvilken vi haft den stora fördelen att af sakkunnig hand få på svenska återgifven, meddelas här såsom det bästa svar, som kan gifvas på de många inkast och förfrågningar, hvilka framstälts med hänsyn till den uppfattning af ämnet, som gjort sig gällande i Dagny. Vi hade önskat att kunna i bredd med de här förekommande sifferuppgifterna rörande arbeterskor och arbetslöner i Köpenhamn meddela motsvarande siffror för Stockholm. Men detta har omöjliggjorts i följd af det ofullständiga skick, hvari denna gren af hufvudstadens industri-statistik ännu befinner sig. Vid jämförelse ser man dock, att arbets- och löneförhållanden inom många områden äro i de båda städerna nära lika, och kan deraf sluta, att den danske förf:ns uppgifter i allmänhet kunna antagas approximativt gälla äfven för våra svenska kvinnors arbetsförhållanden. De ur vetenskaplig synpunkt dragna slutsatserna hafva naturligtvis i ena som i andra fallet samma värde.

Red:n.

måste medföra, — så är det dock mera allmänt, att det är lönen för arbetet än bristen på arbete, som bildar hufvudföremålet för befolkningens klagan och nödrop i vår tid. Fordringen på tillräckligt arbete glider öfver i fordringen på tillräckligt *väl aflönadt* arbete och leder derigenom in på den ekonomiska utvecklingens missförhållanden i allmänhet.

Men tager man fältropet »rätten till arbete» i dess ursprungliga betydelse, så är det väl värdt att ihågkomma, att det innehåller ett erkännande af arbetets nödvändighet och af arbetsamhetens fördelar, som länder vårt tidevarf mer än andra tider till heder.

Det är då också »rätten till arbete», som är och som bör vara det grundläggande fältropet för det kvinliga emancipationssträfvandet i vår tid. Fältropet har här uppstått, icke i de bredare lagren, men i de bättre lottades, vanligen icke af nöd, men af känsla för egen värdighet. Man kom till det erkännandet, att, till och med om man kunde lefva och lefde af andras, af männens arbete, så var det bättre att sjelf förskaffa sig det nödvändiga lifsuppehållet än att få »bröd och spel» tilldelade som gåfva.

För kvinnorna ställer sig emellertid fordringen på arbete annorlunda än för männen. Ty medan männen säga: »skaffa oss arbete, ty vi vilja lefva», så säga kvinnorna: »utestäng oss icke från arbete, ty vi vilja uträtta något». Man inser lätt, att denna senare fordran måste hafva utgått från klassen af kvinnor, som *kunna* lefva utan att efter sin egen uppfattning gifva tillräckligt mycket arbete i utbyte. Det är också från dessa klasser fordran har utgått på deltagande i det andligt svåraste arbetet; det är de, som hafva fordrat och fått genomfördt kvinnans deltagande i universitetslifvet, hennes tillträde till läkare- och sakförareverksamhet och andra liknande sysslor.

Denna, den bättre lottade klassens fordran på deltagande i arbete skulle hafva ett jmförelsevis ringare intresse, om den ej innebure mera än den i hvarje gifvet ögonblick lyder på. Det kan visserligen hafva sin betydelse både för vederbörande kvinnor och för samhället, om kvinnor blifva läkare, advokater o. s. v., men i och för sig kommer kvinnans tillträde till dessa förvärf icke att utöfva något märkbart inflytande hvarken på det ekonomiska eller sociala lifvet. Det är konsekvensen af kvinnornas forna utestängande från förvärf och deras nu börjande inträde i desamma, som har sin stora sociala betydelse; det är

den förutsättning, som har legat till grund för fordringen på lika rätt till dessa förvärf, som har vidtgående och genom-brytande följder. Ty förutsättningen är den, *att kvinnorna hafva samma rätt till allt arbete som männen*. Man går ut ifrån att inga naturliga grunder finnas att utestänga kvinnor från hvilket som helst arbete, som de kunna sköta, och att, när man aflägsnat de hinder man nu har lagt kvinnorna i vägen, det skall visa sig, att de kunna sköta oändligt många fler arbeten än man hittills har funnit naturligt. Man går derifrån vidare och förklarar det för onaturligt att utestänga kvinnan från att arbeta så långt och så vidsträckt, som hennes krafter räcka till; man fordrar lagligt lika tillträde för kvinnor och män till alla förvärf och man fordrar motsvarande utveckling och utbildning för kvinnorna som för männen, så att det icke för dessa skall skapas ett konstladt företräde, som de till på köpet sedan förväxla med ett naturligt.

Häri genom får spörsmålet om kvinnans tillträde till förvärf en afgörande betydelse för alla samhällsklasser. Det får det socialt genom att ställa kvinnan på samma samhällstrappsteg som mannen och genom att göra henne lika myndig som mannen — det egendomliga i utvecklingen hitintills kan kortast uttryckas så, att man ansett henne för minderårig, icke jemnhög med mannen, något som nättopp ypperligt låter förena sig både med all visad brutalitet och all visad ömhet emot henne —; det får det ekonomiskt, emedan kvinnans tillträde till alla förvärf hon kan sköta kommer att i väsendtlig mån förrycka alla bestående ekonomiska förhållanden, både tillverknings- och förbrukningsförhållanden. Fordringen på rätt till alla förvärf betyder då för den stora mängd kvinnor, som redan nu är förvärfdrifvande och som tillhör de bredare samhällslagren, en fördelning på långt flera förvärf än de nu tillhöra. Man måste nämligen komma ihåg, att likasom det blott är de ekonomiskt allra gynsammast ställda kvinnor förunnadt att hängifva sig till sysslolöshet eller tomma och onyttiga sysslor — och heller icke alla män äro ju arbetsamma eller hafva någon fruktbärande verksamhet —, så tilltager nödvändigheten för kvinnorna att arbeta, allt eftersom de ekonomiska vilkoren blifva mindre och mindre gynsamma. I de breda samhällslagren hafva kvinnorna i alla tider måst taga dugtigt uti — stundom och på sina ställen ännu dugtigare än männen —, och spörsmålets stora bärvidd beror därför, som redan är antydt, icke

blott på att förskaffa de qvinnor, som hittills i allt för ringa grad hafva kunnat använda sin arbetskraft och sin arbetslust, ett vidsträcktare fält för deras verksamhet, utan äfven och isynnerhet på att förskaffa hela den verkliga arbetande klassen af qvinnor en sådan utbildning i och dermed ett sådant tillträde till nutidens många olikartade förvärf, att de icke i slutet trupp kasta sig in på de enskilda förvärf, som nu stå dem öppna och hvarest de, till och med med den lägsta vanliga arbetslön som måttstock, erhålla en alldeles ojemförligt ringa lön för sitt arbete.

II.

Till belysning af de faktiska förhållandena nu för tiden med hänsyn till det qvinliga arbetet kunna vi taga några siffror från folkräkningen i Köpenhamn 1880. Dessa siffror skola icke gifva någon måttstock för förhållandena i hela landet — tvärtom, det fins stora och mycket väsentliga olikheter —, men det är heller icke meningen att i den föreliggande framställningen lemna det qvinliga arbetets statistik; siffrorna skola blott gifva oss några stödjepunkter för att förstå hvad det är, som den samhällsrörelse, som är förbunden med fordringen om qvinnans ytterligare tillträde till förvärf, egentligen innebär.

De följande siffrorna kunna också i och för sig blott gifva en ungefärlig bild. Har man i allmänhet på förvärfstatistikens område endast kunnat lemna högst ungefärliga resultat — af många olika anledningar, som vi här icke skola fördjupa oss uti, — så gäller detta i synnerhet statistiken om de qvinliga förvärfven. Icke blott är det här bristande insigt i meningen med de kringsända listorna, som gör upplysningarne opålitliga; många qvinnor äro rädda och skämmas för att meddela, att de äro sömmerskor, butiksbiträden o. d. Dertill kommer, att många qvinnor blott hafva sömnad m. m. som biförvärf i hemmet, och de anse det därför för öfverflödigt att meddela detta på listorna, så att man i det stora hela endast med mycken varsamhet kan begagna statistikens resultat hvad de qvinliga förvärfven beträffar. För det afsedda ändamålet kunna dock de följande siffrorna vara tillräckligt vägledande, när man blott ihågkommer, att de för hvarje särskild grupp, och specielt för gruppen sömmerskor, blott äro minimi-tal.

Det fans i Köpenhamn d. 1 febr. 1880 inalles 125,998 individer af qvinkön (nu, 1886, $\frac{1}{5}$ mera). För två tredje-

delar af detta antal upplystes det, att de försörjdes af andra (fäder, makar o. s. v.), för den tredje tredjedelen = 41,281, att de försörjde sig sjelfva (eller försörjdes af allmänna medel). Fördelningen af dessa 41,281 var i stora drag följande:

967	lärarinnor.
937	barnmorskor, sjuksköterskor, andra fast anställda på underordnade platser, studerande, nunnor, o. dyl.
5,194	pensionister, hjon å milda stiftelser, kapitalister.
645	damsömmerskor (med syateljier).
260	egare af tvättinrättning.
63	hårfrisörskor (med ateljer).
159	andra innehafvare af handtverks- och industriaffärer.
731	småkrämare.
304	restauratriser o. dyl.
130	modehandlerskor.
318	andra innehafvare af handelsaffärer.
7,171	sömmerskor.
581	tvätterskor, strykerskor m. m.
229	tobaksrullerskor o. dyl.
995	andra fabriksarbeterskor och biträden i handverk och industri.
452	butikbiträden o. dyl. i handelsaffärer.
14,425	tjensteflickor.
3,262	»daglejersker» ¹ , portvakter, lediga tjenarinnor, kokerskor o. dyl.
3,060	med obestämdt eller icke angifvet förvärf.
1,398	personer i fattigstiftelser, straffanstalter m. m.
41,281.	

En blick på denna lista skall snart visa, att de kvinnor, som försörja sig sjelfva, icke hafva mycket omvexlande förvärf. Bortser man från gruppen fattiga m. m. och från gruppen pensionister och kapitalister — hvilka grupper ju icke ingå i de förvärfdrifvandes antal, — återstår det omkring 35,000. Af dessa hafva åter 3,000 obestämdt och oangifvet förvärf, d. v. s. äro till största delen, antingen kvinnor, som lefva af någon förmögenhet och något biförvärf, men icke hafva angifvit detta, eller kvinnor, som lefva af tillfälligt arbete, likaledes utan att hafva anført detta. De bilda så tillvida öfvergången till de 3,000 »daglejerskerne» m. fl., och vi stå dermed vid siffran 29,000. Af dessa äro de 14,000 — eller öfver en tredjedel af hela antalet — tjensteflickor; de 8,000 — eller inemot en femtedel af hela antalet — sömmerskor; 1,000 lärarinnor, 1,000

¹ Uttrycket torde beteckna qvinliga arbetare med mera tillfällig anställning.
Ö. a.

barnmorskor, sjuksköterskor m. m. och de återstående 5,000 fördelade dels som affärsinnehafvare, dels och i synnerhet som biträden i samtliga handels-, handverks- och industrigrenar (d. v. s. väsentligast i de lättaste och enklaste af dessa, jfr. tabellen). Sålunda äro kvinnorna med enskilda undantag fördelade på få förvärf, till hvilka det hör ringa utbildning och som de uppfylla i stora skaror.

Man kan då redan af den orsaken icke förundra sig öfver att den lön, som kvinnorna mottaga för sin verksamhet, icke är hög. För offentligt anställda kvinnor, folkskollärarynnor o. d. har dock lönen, som bekant, under de senaste åren stigit icke obetydligt, om den än, i synnerhet i maximisatserna, är märkbart lägre än för motsvarande verksamhet, utöfvad af män, bl. a. emedan kvinnorna förskaffa sig ett billigare lifsuppähälle än männen (jfr. längre ned betydelsen af detta moment). Redan de privata lärarinnorna aflönas ju emellertid till större delen mycket dåligt, och gå vi från dessa särskildta förvärf till de allmänna, der utbildningen är jemförelsevis ringa, så träffa vi lönesatser, som icke synas tillräckliga ens till det tarfligaste lifsuppähälle.

Beträffande de kvinnor, som sysselsätta sig med industriela förvärf, finna vi upplysningar om lönen i Köpenhamns industristatistik för 1882. Det framgår af densamma, att genomsnittslönen var:

i dagspenning för	kr.	öre.
gesäller	3	64.
»arbejds mænd»	2	37.
kvinnor	1	37.
lärgossar	—	87.
mästargesäller	4	32.
i ackord per vecka för		
gesäller	20	13.
kvinnor	9	12.

Sålunda är genomsnittsdaglönen för kvinnor 1 krona mindre än för »arbejds mænd» och under halfva gesällernas. Likaledes är ackordförtjensten per vecka för kvinnor under halfva gesällernas. Genomsnittet af maximisatserna för den kvinliga daglönen är 1 kr. 79 öre, af minimisatserna 1 kr. 16 öre, och räknar man årets arbetsdagar till 300, får man sålunda i genomsnitt en maximi-, minimi- och medelårsinkomst af resp. 537, 348 och 411 kr.

Man inser, att en årsinkomst af 400 kr. icke är mycket för en qvinna, som helt och hållet skall lefva af detta belopp. Och medelbeloppet når ju t. o. m. endast denna höjd, för såvidt arbetet är oafbrutet under hvar och en af veckans sex dagar, och liksom detta ganska ofta icke är tillfället, så når ju också endast en del af de qvinliga arbeterskorna detta belopp; en ringa del når öfver det upp emot maximibeloppet, en större del, särskildt af sömmerskorna, får under det nöja sig med en årsinkomst af knappast 350 kr. Likasom det öfver det anförda genomsnittet af maximisatserna finnes lönesatser, som närma sig männens, så finnes det under genomsnittet af minimisatserna lönesatser, som t. o. m. med arbete hela året igenom blott kunna bringa årsinkomsten upp till 200 kr. Det är klart, att på detta belopp kan ingen vuxen qvinna lefva, och för att icke svälta kommer hon antagligen, om hon intet stöd har, att skaffa sig biförvärf, hvar hon kan finna dem.

Beräknar man årsinkomsten på grundvalen af ofvan anförda lönesatser, men med 365 arbetsdagar, får man en maximim-, minimi- och medelårsinkomst af resp. 653, 423 och 500 kronor.

För vanliga arbeterskor kan man, som sagdt, väl knappast påräkna arbete för hvar och en af veckans sex söckendagar hela året igenom, än mindre för samtliga 365 dagarne. En sådan arbetstid har emellertid hvarje *tjenare*, som icke är ledig någon del af året. Lönesatserna för de qvinliga tjenarne motsvara också någorlunda de nyssnämnda beloppen. Räkningar man, allt jämt med Köpenhamn ensamt för ögonen och bortsedt från undantagen både nedåt och uppåt, minimilönen per månad för en tjensteflicka till 8 kr. och maximilönen — t. ex. för kokerskor i s. k. herrskapshus — till 16 kr., gifver detta omkring 100 och 200 kr. i årlig lön för hvar och en af de resp. parterna. Läggas härtill för de bäst aflönade tjenarne de drickspengar dessa få så väl hos handlande (slagtare, bagare, m. m.) som af familjen vid jul, nyår o. s. v. och räknar man »fritt vivre» i ett välmående hus till 400 kr. årligen, når hela beloppet upp till det öfvannämnda maximibeloppet 650 kr. Å andra sidan kan man räkna »fritt vivre» för de ogynnsammast ställda tjenarne blott till 300 kr. och deras årsinkomst kommer också då knappast att öfverstiga det nämnda minimibeloppet 420 kr. Slutligen kan »fritt vivre» hos en familj af medelklassen beräknas till omkring 350 kr. årligen (1 kr. om dagen) samt lön och drickspengar till 150 kr. så att också medelinkomsten för

en tjenare kommer att motsvara den ofvan nämnda medelinkomsten af 500 kr.

Om än tjensteflickans ställning är mindre fri och hennes arbete måhända mera ansträngande än andra arbetande qvinnors, så är dock hennes ställning långt mera ekonomiskt säker. Kost, bostad, tvätt samt 100 till 200 kr. årligen i penningar kan blott ett fåtal qvinnor, tillhörande de breda arbetslagren utanför tjenareklassen, göra räkning på. (Forts.)

Hvad vi i Sverige hafva att lära af den qvinliga valrättsrörelsen i England.

III.

Fänvisande till de tvänne uppsatserna i Dagny, april 1886 sid. 97 och aug.—sept. sid. 206, vilja vi här i några korta punkter uppställa de väsendtliga lärdomar, som för våra svenska förhållanden kunna utdragas af det i nämnda uppsatser skildrade arbetet för de engelska qvinnornas politiska valrätt.

Vi kunna deraf bl. a. lära:

- 1) Att yrkandet på den politiska valrättens utsträckande till qvinnor bör upptagas först då, när man med visshet kan påräkna att ett större antal tänkande män och qvinnor, åtminstone af dem som på sjelfständigt och aktningvärdt sätt arbetat för qvinnornas framåtskridande, äro beredda att understödja detsamma.
- 2) Att den qvinliga rösträttsfrågan, innan den afgöres, bör underkastas en noggrann utredning och pröfning, så väl mundtligen vid möten, som genom tryckta skrifter.
- 3) Att reformen icke bör genomföras förr, än den gifta qvinnans rätt att råda öfver sin egendom blifvit af lagen erkänd.
- 4) Att karaktären och det moraliska inflytandet hos den person, som inom representationen en gång skall varda reformens målsman, blifver bestämmande för den grad af aktning och erkännande, som reformen från början förmår tillvinna sig; likgiltigt för öfrigt om mannen i andra frågor är liberal eller konservativ, men viktigt att han *icke* är politisk partiledare, hvarigenom frågan kunde förryckas till en blott partifråga.

- 5) Att de konservativt-liberala visat sig vara pålitligare och oegennyttigare vänner af reformen än radikalerna.
- 6) Att det mera skadar än gagnar om reformens qvinliga anhängare göra sig till verktyg för olika partier i hopp att sålunda påskynda dess seger.
- 7) Att det vore önskvärdt att ett slags instruktiva institutioner upprättades i syfte att bibringa tänkande qvinnor (och hvarför ej äfven den manliga ungdomen?) insigt i samhällslärans grunder samt intresse för det medborgerliga lifvets kraf, så väl på det sociala som det politiska området, särskildt i afseende på rätts- och pligt-förhållanden, värdet eller ovärdet af olika politiska eller sociala grundsatser, teorier eller plägseder, handlingssätt och karaktärer m. m.
- 8) Slutligen kunna vi lära tålmod och varsamhet af det faktum, att Englands qvinnor, hvilka utmärka sig för större sjelfständighet och mera vaken allmän-anda än de flesta andra länders qvinnor och därför äfven hafva större inflytande på, och röna mera tillit af männen, likvisst ännu *efter 20 års oafslåtliga sträfvanden* ej lyckats få sig tillerkänd politisk valrätt; samt att af dem eller för dem ännu aldrig någon rätt till politisk valbarhet tagits i anspråk.

* * *

Vi tillägga att man i England väntar, att, vid den snart inträdande nya parlamentssessionen, reformen äntligen skall genomföras och sålunda komma att bilda ett värdigt minne af den qvinliga suveränens femtionde regeringsår.

* * *

Skulle, mot förmodan, frågan hos oss komma att beröras vid den nu sammanträdande riksdagen, får Dagny tillfälle att då ur svensk synpunkt närmare belysa densamma.

Stockholm d. 20 Jan. 1887.

Elise Orzeszko.

Några biografiska notiser.

De slaviska folkens literatur, för några tiotal år sedan nästan obekant utom sitt eget område, har på senare tider börjat att allt mera läsas hos oss. Den räknar inom sig stora och snillrika författare, och deras arbeten äro af den anledningen i hög grad värda att läsas. Men detta är icke det enda skälet och knappast det främsta. Det finnes ett annat, som visat sig ega en stor dragningskraft och som gjort, att den slaviska litteraturens alster kunnat i vesterlandet samla en så talrik och intresserad skara af läsare, ja, som gjort att många, synnerligen franska författare sjelfva vändt sig till de slaviska länderna och från dem hemtat ämnen för sina egna arbeten. Dessa länders literatur har nämligen för oss öppnat inblicken i en nästan ny verld, ny i den meningen att de seder och det samhälle den beskriver, de omgifningar i hvilka den rör sig, de karaktärer den framställer äro i så många och väsentliga afseenden olika våra egna, att de åtminstone vid första bekantskapen göra intrycket af något fullkomligt nytt. Dertill kommer, att denna nya och obekanta verld, just vid den tid under hvilken vi få göra dess bekantskap, är i många afseenden inbegripen i en stark brytning, om hvars djupgående betydelse den sjelf är medveten, men hvars gång och mål den ännu är långt ifrån att hafva klart fattat, ja, hvars vidare utveckling af många bland dess författare motses med stor misströstan.

Hvad vi nu sagt gäller naturligtvis i främsta rummet om den ryska litteraturen, och det är också för det mesta dess alster, som genom öfversättningar blifva bekanta för vesterländska läsare. Men äfven på den polska litteraturen, som ingalunda är obetydlig, eger det sagda sin fulla tillämpning. Ehuru det polska folket stått den vesterländska odlingen närmare, har denna dock äfven hos dem trängt in endast öfver ytan af samhället; och förhållanden, seder och karaktärer äro äfven der tillräckligt egendomliga, ursprungliga och från våra vidt skilda, för att vara för oss i hög grad intressanta och lärorika. Dertill kommer, att det polska folket genom de lidanden, som det undergått, och de utrotningsförsök, hvarför dess nationalitet varit utsatt, men som det ihärdigt motsatt sig med hela segheten och kraften hos en rikt begåfvad nation, har en alldeles särskild rätt till vårt intresse och vår medkänsla. Kampen om det polska folkets rätt att vara till, som så ofta och så olyckligt förts på slagfältet, föres lika ihärdigt på det andliga området, och hvarje författare af framstående begåfning, hvarje arbete af betydenhet och talang är der en seger för den polska nationaliteten.

I föregående häfte af denna tidskrift hafva våra läsare genom en der i öfversättning intagen berättelse, *Thadeus*, gjort bekantskap

med en af det nuvarande Polens mest framstående författarinnor. Vi hafva trott oss gå våra läsares önskan till mötes, om vi rörande Elise Orzeszko, till sina sträfvanden och arten af sitt författarskap otvifvelaktigt en af sitt lands ädlaste qvinnor, meddela det vi kunnat inhemta om hennes lif och verksamhet. Efterföljande notiser äro hemtade dels ur en uppsats af Z. Milkowsky i mr Th. Stantons bekanta arbete: »The Woman question in Europe», dels ur ett bref af henne sjelf. Fru Orzeszko föddes 1842. Redan i sitt andra år förlorade hon sin fader, B. Pavlowsky, som var jordegare i närheten af Grodno och lemnade henne en betydlig förmögenhet i arf. Uppfostrad dels i sin moders hus, dels i en pension i Varsjava, blef hon vid 16 års ålder gift med en ung och förmögen godsegare i Lithauen. Hennes äktenskap varade blott sex år; ty år 1864 blef hennes man, sannolikt till följd af förbindelser med de polske insurgenterna, förvisad till Sibirien, der han kort tid derefter dog. Hans egendom indrogs till staten, och hennes egen förmögenhet blef, till följd af de politiska och ekonomiska hvälfningar, som följde på insurrektionen, i högst betydlig grad minskad. Dessa olyckor, som drabbade henne i hennes tidiga ungdom — hon var då blott ett par och tjugu år — inverkade utan tvifvel mäktigt på utvecklingen af hennes karaktär, af naturen kraftfull och spänstig, nu under intrycket af genomgångna lidanden tidigt vänjd till allvar och arbete.

»Under de följande tio åren» säger hon, »förde jag ett klosterligt lif på landet, i min fäderneärfda boning, midt ibland de omätliga lidanden, som hemsökte mina landsmän, brinnande af begär att kunna vara mitt fädernesland till någon nytta, detta fädernesland, som tycktes dö, men hvars outsläckliga lif jag kände inom mig sjelf». Den väg hon sökte för att gagna sitt land fann hon i skriftstället. Redan från sin barndom hade hon haft en utpräglad böjelse för literära sysselsättningar, och under den nu följande tiden egnade hon sig helt och hållet först åt studier, sedan äfven åt författarskap. År 1866 offentliggjordes hennes första arbeten; det var smärre berättelser och poemer, som trycktes i den periodiska pressen i Varsjava och genast synas hafva vunnit odelad framgång. Under de följande åren utkommo under hennes namn flere större romaner, en hel del noveller samt åtskilliga broskyrer i de sociala frågor, som vid denna tid sysselsatte den allmänna meningen och pressen i Polen. Fru Orzeszko säger sjelf om det mottagande hon under sitt offentliga uppträdande rönt: »Den polska publiken är mycket van vid att se qvinnor taga liflig del i det intellektuella arbetet, och under hela min literära bana har jag ej mötts hvarken af hinder eller fiendskap af något slag, såvida icke», tillägger hon med lätt ironi, »jag dertill vill räkna den preventiva censuren, hvilken inrättning visserligen ej är tillkommen för att vidga författarnes idéer eller egga deras fantasi».

Fru Orzeszkos romaner och noveller hafva hittills endast blifvit öfversatta till ryska och tchechiska, och det är hufvudsakligen med ledning af de omdömen, som blifvit uttalade om henne i ofvannämnda engelska arbete, som vi nu i några få ord skola gifva en karaktäristik af hennes författarskap. Hennes mest bekanta arbeten äro

följande: novellerna Eli Makower, Marta, I buren; skizzerna Från landtlifvet och Från olika kretsar, en märklig skrift om Patriotism och Kosmopolitism, m. m.

Hon gifver i dessa arbeten lifliga och gripande skildringar af folkets, och främst de lägre, ännu i många afseenden förtryckta klassernas ställning och lif i det olyckliga land, som är hennes. Seder och bruk, karaktärer och personer framstå under hennes penna med lefvande kraft; Milkowsky säger om hennes framställningssätt: »Hon är icke nöjd med att måla en situation med invecklade förhållanden till mera eller mindre intresse för tanklösa läsare. Hennes berättelser äro sakförare, som plädara. Hon för de olyckliges, de förörättades, de bedragnes talan eller deras, som lida utan att känna vare sig sina pligter eller sina rättigheter. Än är det en kvinna, som strider mot den sociala strömmen och öfverväldigas i den ojemna kampen, än är det en familj, som går under, oförmögen att försona sig med det öde, som drabbat det olyckliga Polen, än är det en ung, af naturen väl utrustad qvinna, som slutligen faller in på den orätta vägen, besegrad af hinder och indragen i förvillelser. Det är sant att hvad författarinnan målar är icke af det glada slaget; hon älskar mörka färger, men färgerna tala och bönfalla, och läsaren nödgas vid slutet af Elise Orzeszkos arbete fråga sig: hvems är felet?»

Af det nu anförda finna vi, att fru Orzeszkos författarskap i det väsentliga hör till den sociala romanens område; hon skildrar sitt folks missförhållanden och lidanden, och hon skildrar med afsigt att väcka intresse och påkalla hjälp. Men hon är på samma gång konstnär; ty det praktiska intresset gör ej intrång på den lefvande åskådligheten af hvad hon skildrar, med andra ord, hon räsinnerar icke öfver sitt ämne, hon framställer lefvande personer och händelser och låter dessa omedelbart tala till läsaren. Att hon eger denna sistnämnda förmåga, det finna vi snart vid genomläsandet af den lilla berättelsen om Thadeus. Denna berättelse kan naturligtvis ej räknas till den sociala romanen eller novellen; man skulle kunna kalla den för en idyll, om ej den sorgliga utgången lade en annan stämning deröfver. Idyll är den dock i ordets bokstafliga mening, d. v. s. en liten bild, konstnärligt uttagen och afrundad, framställd med lefvande och frisk åskådighet. Huru präktigt och på sina ställen verkligt glänsande är ej naturbeskrifningen, huru klara och lefvande träda ej emot oss gestalterna af de båda makarne, torparen Clemens och hans unga hustru Chwedora, i deras tunga sträfsamma arbete, som knappt tillåter dem att träffas under hela dagens lopp. Den scen, som skildrar deras möte om morgonen ute på fältet, på hvar sin sida om en häck, öfver hvilken barnet för några ögonblick får helsa på fadern, innan han följer modern till hennes arbete, är af rörande skönhet. Och slutligen Thadeus sjelf, de båda makarnes tvåårige son, hans lilla person och hans bedrifter under dagens lopp, den sista i hans lif, äro tecknade med rörande kärlek och oöfverträfflig finhet. Hela berättelsen med dess något sorgsna, melankoliska ton, med dess enkla, naturliga och träffande språk, är i vårt tycke utmärkt. Det talas ofta om episk stil; vi skulle vilja tillråda

hvar och en, som vill veta hvad dermed menas, att uppmärksamt läsa Fru Orzeszkos Thadeus och gifva akt på det sätt, hvarmed hon skildrar, berättar och med de enklaste medel för läsarens fantasi framställer sina bilder så åskådligt, att vi tycka oss se dem framför oss.

Bland fru Orzeszkos arbeten brukar *Meir Ezofowicz* särskildt nämnas. Hon sysselsätter sig der med en fråga, som för det polska samhället är af stor betydelse, nämligen den om de polske judarnes ställning. Hennes kärlek och intresse för de undertryckta klasserna hafva ledt henne att egna sin uppmärksamhet äfven åt denna folk-race, som i Polen alltid varit förtryckt och hatad och på senare tider åter utsatt för förföljelser. *Meir Ezofowicz* skall vara grundad på djupa och allvarliga studier af den polsk-judiska nationaliteten och medlen till förbättrande af dess eländiga ställning samt innehålla intressanta skildringar af dess karaktär och lif.

Härmed få vi avsluta vår ofullständiga teckning af en författarinnas, som vore väl förtjent att blifva närmare bekant för den svenska allmänheten, och vi hoppas, att tillfälle måtte yppa sig för erhållande i öfversättning af några hennes andra arbeten. Elise Orzeszko är blott några och fyrtio år gammal; hon bör således, menskligt att döma, ännu hafva en lång bana framför sig, och med kändedom om hennes förflutna lif kan man hoppas, att den skall blifva gagnarik och fruktbarande.

A. Stjernstedt.

Lotten von Kræmer och hennes diktning.

Sånger och bilder. Stockholm 1886.

Uttröttligt arbetar alltjemt den välbekanta L. v. K. med sin penna, uppfångande i diktens reflexionsspegel allt som kommer henne för: personer och föremål, gamla hjertehistorier och nya samhälls-rörelser, mikrober och »solbrudar». Hennes vänner följa med godmodigt smålöje skiftningarna i hennes äfventyrliga lynne. Främlingen frågar sig hvad det är som bryter harmonien, och skingrar det inre sammanhanget i de brokiga styckena, och ofta kommer dem att gifva motsatt verkan till den diktarinnsan afsett. Han finner icke svaret, men tänker ofrivilligt på den danske novellistens »bevingade ord»: *uden midtpunkt*. Den åter, som med det vänskapliga intresset för enar intresset för den menskliga utvecklingen på dess olika stadier, bevarar med glädje de få enstaka drag af sann helgjuten poesi, som samlingen innehåller, men lägger bort boken med en vemodig tanke på huru annorlunda en så rikt begåfvad natur som L. v. K. kunnat gestalta sig, om den erhållit en ändamålsenlig, harmonisk utveckling.

L. v. K. är ett uttryck af brytningsskedet i den svenska qvinnobildningen, och det förklarar på samma gång det ursäktar mycket i hennes uppträdande både som diktare och personlighet. Men en rikt utrustad qvinna, äfven om hennes intellektuella uppfostran förfelats, hennes »hjärtas dallrande qvåde» aldrig låtit sig omsättas i verkligheten, och hennes diktalster aldrig skola nå odödligheten, kan dock finna områden der hon möter det gensvar, som hennes »lyra» fåfängt eftertraktar, områden der hon kan inskrifva sitt namn för samtid och efterverld att i tacksamma hjertan bevaras, ja der hon kan *dikta*, blott icke tomma bilder och fantasier utan *levande människöden, der hon kan lyckliggöra och bereda utväg för andra att vinna den utveckling som hon sjelf aldrig nådde*. Lotten v. Kræmer har en gång visat, att det området icke är henne främmande. Der skulle hon också allt framgent skära sina rikaste lagrar samt vinna den inre jemnvigt, som verksamheten för andra skänker.

Äfven med pennan är Lotten v. Kræmer lyckligast då hon glömmet sig sjelf. Det är icke den *subjektiva* lyriken, den hon blott allt för ofta missbrukar, utan den *objektiva*, som någon sällsynt gång gör henne till verklig skald. Härom vittna de intagande stycken — riktiga perlor af skär känsla och fin form — som vi här nedan bifoga.¹

Sof.

§ of ljuft, du min älskade lilla
Som fogel i bo!

Som vinden bland blommorna stilla,
Sof sött, sof i ro!

Ack, barndomens lyckliga dagar
Som guldmoln de fly!

Snart, snart kanske ängsligt du klagar
Vid mörknande sky:

»O moder, mig slut till ditt hjerta!
Min fröjd blef ej lång.

Nu vagga, o vagga min smärta
Till ro med din sång!

Som förr i de vårliga tider
Till värmande bröst

Din älskling nu slut, ty det lider,
Det lider mot höst!

¹ Sedan detta skrefs, har L. v. K. af Robinson erhållit vänligt erkännande och godt råd. Aftonbladet n:o 20 för i år.

Din fogel, din ensliga lilla,
 Ej mera förmår;
 De toner han lärde att drilla,
 Ack, ingen förstår.

O, moder, o, låt mig få ila
 Till skyddande bo,
 Som förr vid ditt hjerta få hvila,
 Få hvila i ro!»

Den vilseförda.

Hon kom med hjertat så gladt, så lätt.
 Till hufvudstaden hon tagit biljett.
 Ur hucket två röda kinder lyste,
 En blick så klar och en mun som myste.

»I Stockholm», så skrifer 'Cha'lotte', hennes vän,
 »På dans får du komma, på bröllop se'n».
 Så hjert ser hon allt i den kulna dimma,
 Som såge hon kyrkor i julljus glimma!

Nu saktar sig tåget, det sänder ett skri.
 Hon blickar omkring sig så stolt, så fri.
 »Kom blott», bad ju vännen, »du ej skall rädas,
 På herrskapsvis får du bo och klädas».

Hvad menskovimmel! Hvad sorl och larm!
 Men ingen räcker henne sin arm.
 Hon tänker på hemmet, den stillsamma ängden,
 Der fram hon nu förs med den böljande mängden.

Så tillitsfullt med en vänlig nick
 En vandrare spørjer hon till — han gick.
 Der kommer en annan: Hvar skulle hon hamna?
 Hvar får hon sin kära väninna väl famna?

En tredje nalkas. »Hvart vill hon hän,
 Så ensam, så ängslig, så vacker, så vän?»

Skall här hon dröja, så frusen och stilla?
Nej, torka sin tår och följ mig, min lilla!»

Hvad skulle hon tro? Förstulet hon gret.
Hon visar adressen. — »Godt! Vägen jag vet.»
Då fattar hon mod vid den smekande rösten
Och följer, tacksam för skänkta trösten.

Hon kom från stranden vid granars skog —
O, hvart, liten ärla, hvart var det du drog? . . .
Hur många ljus bland de speglande vatten
Der darra som gråt i den mörka natten!

Literatur.

- Fr. v. Schéele**, *Nutidslögner eller Framtidssanningar?* Kritik af Max Nordaus Nutidslögner och Paradoxer. Upsala 1885. Pris: 1,25.
Carl Carlsson, *En mot tio*, granskning af literära vensterns program. Stockholm 1885. Pris: 1,50.
F. A. Ek, *Omstörtning eller Utveckling?* Blick på senaste årens sociologiska skrifter i svensk öfversättning samt deras genljud i nordiska skönlitteraturen. Stockholm, L. Hökerberg, 1886. Pris: 1,75.

En massa populära skrifter rörande den sociala frågan, dels i öfversättning, dels också af inhemska förf. har under senare år öfversvämmat vår bokmarknad, inträngt i våra hem och insmuglats i våra skolor. En stor del af dessa skrifter gifver sig sken af att predika splitter nya läror, egnade att upplösa pligtbanden, undergräfvat rättsmedvetandet, afsätta samvetet och i deras ställe göra godtycket, lustarna och sjelfviskheten till lag. Framställda i en tilltalande, stundom bländande form, vinna dessa läror blott alltför talrika anhängare bland den oerfarna ungdomen, och uppenbara redan sitt sorgliga inflytande såväl inom litteraturen som inom lifvet. Man erinne sig här blott Stella Cleve och hennes försvarare; och man besinne det kända faktum, att föräldrar och lärare, hvilka måst ingripa för att hejda tilltagande oseder och synder bland skolungdomen i statens läroverk, hos de flesta af de felande påträffat Strindbergs och Nordaus med fleres skrifter. Jemte de afgjordt dåliga böckerna hafva vi en mängd farliga, hvilka, ehuru skrifna i god afsigt, lätt kunna missförstås och leda omdömet på villospår. Under sådana förhållanden blir den vanliga kritiken inom tidningspressen otillräcklig. Hvad man behöfver är en kunnig vägledare genom litteraturens irrgångar och en opartisk värdemätare af dess alster. Ett par sådana

enstaka försök gjordes för ett år sedan, då docenten v. Schéele på högst förtjenstfullt sätt behandlade Nordaus Nutidslögner, och Carl Carlsson granskade Geijerstams revy 1885, deri med särskild kraft uppvisande den ohyggliga och delvis opåkallade missriktningen af Annie Besants lifsåskådning. Bristande krafter och utrymme hafva hindrat Dagny att förlidet år redogöra för dessa betydande inlägg mot missriktningarne af den moderna literaturen. Med afseende på sign. Carl Carlsson skulle hon också haft många protester att göra; så bl. a. mot förf:ns uppfattning af hrr B. Meijers och G. af Geijerstams bidrag till revyen samt mot den visserligen qvicka, men i det hela icke träffande och därför misslyckade satiren öfver fr. Keys uppsats. Förf. har emellertid gifvit en riktig belysning åt vissa framstående delar af revyen, äfvensom stält i deras rätta dager de enstaka uttryck af en krass lifsåskådning, hvilka gå såsom en olycksbådande röd tråd genom revyens olika stycken, äfven de, hvilkas förf:re säkerligen icke hylla en sådan åskådning. Man erinre sig t. ex. påståendet, att det vore gagnlöst att för sig uppställa ett lifsideal, eller det om tillåtligheten att njuta lifvet, vore det än på andras bekostnad. Det ser ut som hörde dylika uttryck till »det unga Sveriges» jargon, hvilken omedvetet meddelar sig äfven åt dem, som vilja något mycket högre och bättre än de antydda uttrycken kunde låta förmoda.

De nämnda kritiska arbetena, af hvilka hr docenten v. Schéeles är mera vetenskapligt, hr Carl Carlssons deremot helt populärt hållet, hafva således uppvisat halten af den moderna tidsandan, sådan den samma i nämnda tvänne publikationer gifvit sig tillkänna.

* * *

Herr *F. A. Ek* ger oss i sin nyligen utkomna bok, »*Omstörtning eller Utveckling*», något annat och mera. Denna bok, som utkom på förhösten, är i vår tanke en af de värdefullaste och nyttigaste, som den svenska literaturen på mycket länge haft att bjuda. Förf:n uppreder och särskiljer de olika åskådningssätt, som göra sig gällande hos författare, hvilka ofta dömas öfver en bank, han grupperar och jämför dem samt uppvisar det inflytande de haft till ondt eller godt på opinionen och literaturen samt på den sociala frågans utveckling och särskildt på äktenskapsfrågans behandling inom den skandinaviska norden. Hans utredning af begreppet osedlig litteratur är, om något, ett ord i sinom tid, ensamt väl motsvarande bokens låga penningvärde. Redogörelsen för grundtankarne i Nordaus, Ingersolls, Henry Georges och Herbert Spencers olika sociala system, är i all sin korthet mäterlig. Förf:ns egen lifsåskådning undertryckes icke, utan står ren och klar för läsaren och ger denne samma känsla af trygghet som främlingen erfar, då han vid en säker vägvisares hand färdas genom okända trakter. Sjelfständiga och erfarna läsare torde väl ej i allt sluta sig till förf:ns åsigter — särskildt med afseende på de Spencerska teorierna. Men att läsa en god bok »med motstånd» i vissa punkter, stegrar intresset och ökar ej sällan behållningen.

I vår tanke är, som sagdt, hr Eks bok en af de värdefullaste som den svenska literaturen på mycket länge haft att bjuda. Vi anbefalla den på det varmaste till alla, som vilja göra sig förtrogna med, och bilda sig ett klart omdöme om de sociala frågor, som uppröra vår tid. Alldeles särskildt uppmana vi till behjertande af det åttonde kapitlet, som framhåller svenskarnes öfverdåd och den dermed följande frestelsen att lefva på andras tillgångar och genom bedrägligt förfarande hålla uppe ett oförtjent anseende. Förf. påpekar huru *våra* skriftställare skona detta national-lyte, hvaremot i Norge en Bjørnson, en Lie m. fl. behörigen straffat detta »skadedyr». Föräldrar och uppfostrare hafva mycket att lära af den skarpsynte och rensinnade författaren.

Charlotte Koren. Fra før og nu. — Hans Skjæbne. Kristiania 1886. A. Cammermeyer.

Denna hos oss okända förf. intager i den norska novell literaturen en aktad plats mellan partierna likasom fru Aubert. Hennes diktning är ren och anspråklös samt kan med trygghet såväl läsas i familjen som sättas i händerna på ungdomen. För vår del ställa vi främst den väl berättade historien »Skal det lykkes hende?» Hufvudpersonen, den unga flickan, är friskt och naturligt skildrad. Sjelfva hennes öfverdrifna offervillighet för brodern är hos karaktärer af denna art naturlig. Den fåfänga modern och hennes umgängeskrets är behandlad med en lätt men godmodig satir. Den lättsinnige brodern och den redbare, trofaste kusinen väl karaktäriserade. Händelserna äro rätt spännande och först på de sista bladen lugnas läsaren med den lyckliga men omoderna öfvertygelsen att »när slutet är godt, är allting godt». Charlotte Korens arbete anbefalles till svenska läsare såsom en underhållande och ofarlig lektyr.

K. Winterhjelm. Naturalisterne. Kristiania 1886. A. Cammermeyer.

Boken är ett skämt med trenne af de Rousseau'ska idéerna hårdt angripna naturalister, hvilka, flyende från kulturlifvet, »å embetets vägnar» studera bönderna, deras tänkesätt och förhållanden, för att hos dem finna det sökta idealet af mensklig tillvaro. Samtliga forskare, af hvilka en tillhör det qvinliga, två det manliga könet, börja dock snart, till följd af åtskilliga inträffade obehagligheter, att tvifla på riktigheten af dessa idéer, och blifva slutligen, genom kärleken till personer af deras egen bildningsgrad, helt och hållet omvända derifrån. Boken är lättläst och skrifven med en viss talang; dock tyckes det oss, som om den satir, hvilken ju utgör sjelfva grundelementet i en dylik skildring, icke blifvit nog saltad, för att kunna verka med sin fulla kraft. Förf. har visserligen uppfattat det komiska i de personer och situationer han skildrar; men hans framställning deraf sker i allmänhet endast med yttre, burleska drag, icke på detta psykologiska, i själsrörelsernas löjlga samman-

drabbningar inträngande sätt, genom hvilket satiren stämplas som fin och äkta.

Thomas. Et Aar blandt de Infødte. Kristiania 1886. A. Cammermeyer.

Denna skildring af en ung »skolebestyrers» lif bland »de infødte» i en småstad, dit han blifvit kallad att förestå skolan, hans strider mot de i gamla idéer fastsittande stadsboarne, hvilka strider än slutas med seger än med nederlag, är gjord med en aldrig svigtande friskhet och humor. Karaktärerna framstå genom författarens berättelse — förf. talar nämligen i sitt eget namn, — klara och lefvande. En del, t. ex. den humoristiske och originelle grosshandlare Reiss, är tecknad med en sällsynt skarp uppfattning af de för totalbilden slående egendomligheterna hos en dylik karaktär. Stilen är lätt och flytande, och det går en anda af mod och sund lifsåskådning genom boken.

Pristäflan

för utredning af frågan om den qvinliga ungdomens
husliga uppfostran.

Sträfvan efter intellektuel utbildning har i vår tid blifvit ett genomgående drag hos ungdomen af båda könen, och detta är ju i och för sig godt. Likväl kan denna sträfvan medföra sina faror. Så kommer den oss lätt att förbise vigten af den praktiska utbildning, som dock är så oundgänglig i alla lifvets skiften för både män och kvinnor. Särskildt för den qvinliga ungdomen är utbildningen för det husliga lifvets uppgifter af största vigt. Men dels i följd af förändrade förhållanden inom hemmen, dels i följd af den trägna skolgången, kan skicklighet i husliga åligganden numera icke inhämtas på samma sätt som förr. Man inser, att undervisningen också i dessa ämnen måste blifva mera systematisk och innefatta teoretiska insigter jemte de praktiska öfningarne.

En ansedd vetenskapsman, professor H. v. Post vid Ultuna landbruksinstitut, har redan för länge sedan¹ förklarad, att om inga åtgärder vidtagas för att husmödrarna må inom sitt område följa med tidens kraf, så kommer hvad mannen inom den

¹ Se Tidskrift för Hemmet. 16 årg. 5 häft.

yttre hushållningen vinner genom tillämpningen af nya vetenskapliga rön, att i den inre hushållningen förslösas af hustrun.

Å andra sidan kan det mångåriga, oafbrutna skolstudiet lätteligen undergräfvat både flickans helsa och hennes sinne för praktiska sysslor, ställande henne vid äldre år hjälplös inför hemlifvets kraf.

Vid flickskolemötet förliden vår uttalades märkliga ord i detta ämne af såväl herr Lovén och rektor Humble, som af den erfarna och för ungdomens rätta utveckling varmt intresserade föreståndarinnan för normalskolan, fröken H. Casselli. Den sistnämnda beklagade bland annat, att flickorna få allt för liten praktisk sysselsättning i hemmen. Hon påpekade faran af att efterkomma yrkandet på minskning af skolarbetet under flickans utvecklingsår, så länge hennes lediga tid i hemmen användes endast till stillasittande sysselsättning med virknålen eller romanen, samt uttalade sin åsigt att flickan, särskildt i utvecklingsåren, borde hafva *kroppsbete* genom att biträda i hemmens s. k. gångsysslor, såsom städning, rengöring, bäddning, o. s. v.

Både ekonomiens, hygienens och pedagogikens målsmän hafva således förenat sig i att varna mot den missriktning af qvinnouppfostran, som ett oafbrutet intellektuellt arbete kan medföra. På grund häraf är det, som Fredrika-Bremer-Förbundet genom några af sina medlemmar blifvit satt i tillfälle att inbjuda till den pristäflan, för hvilken här nedan närmare redogöres.

Pristäflan.

Ett pris om 200 kr. utdelas genom Fredrika-Bremer-Förbundets försorg för

den bästa skrift rörande behovet af undervisning för den qvinliga ungdomen i grunderna för hemmets vård jemte dertill hörande sysslor samt

en plan för ordnande af en tidsenlig sådan undervisning, afsedd att utbilda antingen endast husmödrar och husliga biträden eller derjemte också tjenarinnor.

Prisdömarnes namn skola framdeles tillkännagifvas.

Täflingskrifterna böra insändas till Fredrika-Bremer-Förbundets byrå under november månad 1887. Om närmare anvisningar och upplysningar i ämnet önskas, bör begäran derom skriftligen insändas till byrån under tiden mars—juni. Rätten till skriftens offentliggörande i tryck tillhör förbundet.

Intryck från scenen.

Af Selma Lagerlöf.

En folkets fiende.

(Petra: Olga Björkegren.)

Du har väl mött nå'n gång på lifvets stig
 En kvinlig vän med vackra, klara blickar,
 Som, då ett gladt goddag hon åt dig nickar,
 Tycks göra luften renare kring dig.

Din tro hon väcker stark och innerlig.
 Du vet, att fast sin båt hon framåt vickar
 På farlig ström emellan skär och prickar,
 Skall hon dock lugnt och säkert rätta sig.

Ty älskvärdt hjälplös vill hon icke vara,
 Hon tror, att hennes värde det förstärker,
 Att hon på världens stigar hitta kan.

Men detta ligger ju på ytan bara,
 Hon är så kvinlig, att man knappast märker,
 Att ofta nog hon handlar som en man.

En midsommarnattsdröm.

(Pyramus och Tisbe: hr Janzon och hr Grip.)

I ljufva svärmande vid Nini graf,
 Som dö så älskligt i hvarandras armar,
 Hur djupt det hvarje känsligt sinne harmar,
 Att ödet denna grymma lott er gaf!

Hur böld är hjelten med sin barska glaf,
 Hur djerft han ryter, och hur ömt han larmar,
 Att Lejon icke nädigst sig förbarmar,
 Men sänker er och oss i smärtans haf.

Och Tisbe, så jungfrulikt vek och öm,
 Hur kan du slikt behag i döden ega?
 Men nutids uselhet af detta döm.

*Förstå vi älska ens, jag ber dig säga,
Hvem nu för sådan Pyramus väl doge
Och hvem för slik en Tisbe döden toge?*

Gounods Romeo.

(Romeo: Arvid Ödmann.)

Balkong och månsken och en fager tärna,
En vinlöfkransad mur, en blomstergård,
En silkestickad drägt med gyllne bård,
Mer kan en älskare ej önska gerna.

En kulen natt förutan minsta stjärna,
Gift, tårar, lik, en sorgklädd minnesvård,
En skickelse, som döden kall och hård,
Mer kan en tragiker ej önska gerna.

Tolf långa, älskogsglödande duetter,
En kärlek, aldrig trött att kärlek svära,
Det må väl vara nog för sångarns ära.

En lycka, njuten under tvänne nätter,
Ett lif, på hvilket dikten kronan sätter,
Mer kan ej någon menniska begära.

Don Juan.

(Don Juan: Algot Lange.)

På scenen blickar Spaniens måne ned.
Sevilla sofver, men dess sköna vaka.
I mystisk kappa och med plymer slaka
Don Juan tråder äfventyrens led.

Qväll efter qväll, så är det nu hans sed
I sekler re'n, han vänder jämt tillbaka,
Att »sköna därars» ljufva famntag smaka,
Och stör med serenader nattens fred.

Han dansar sirligt Mozarts menuett
Och följer med till guvernörens fest,
Se'n spökets jernhand han förväget tryckte.

*På scenen dör han, knappast mer än rätt,
Men i mitt minne lefver han som bäst,
Stolt, trotsig, skön och farlig som sitt rykte.*

Statistikens siffror och det verkliga lifvet.

Af Ave.

Efter att i Dagnys augusti-septemberhäfte hafva läst den afhandling, som bär öfverskriften: *Om orsakerna till att brottlighetsfrekvensen är fem à sex gånger större bland den manliga än bland den qvinliga befolkningen*, kom jag ovilkorligen att tänka på en förening, i hvilken jag för omkring 15 år sedan afhörde ett ordskitte om just samma sak.

Enär kvinnorna i allmänhet äro obenägna att offentligen yttra sig till och med i ämnen, som röra dem ganska nära, var det ej underligt, att männens fasta hållning fick synligt uttryck i ett tidningsreferat följande dag, der det hette, att föreningen (hvars manliga medlemmar voro betydligt öfvervägande) *»fattat det beslut»*, att den manliga befolkningen vore långt brottsligare än den qvinliga.

Ehuru smickrande för mitt kön detta märkliga »beslut» än må vara, vågar jag dock ej antaga detsamma, ej heller statistikens siffror som rätta värdemätare på det moraliska tillståndet, utan tror att man, för att döma rätt, bör moderera dem genom att i räkningen medtaga förhållandena i det menskliga lifvet, sådant vi se det röra sig omkring oss.

Vid ett af våra större straffängelser der min man under tio års tid varit anställd som tjänsteman, hade jag ofta tillfälle att märka huru, företrädesvis i fråga om förfalskningar och förskullningar, en eller flera kvinnor spelat en vigtig rol, dock alltid bakom kulisserna. Jag vill här meddela några af dessa mina erfarenheter.

Här ha vi en fånge dömd för tillgrepp af kommunala medel, samt för förfalskning af dithörande räkenskaper.

— Har han familj?

— Ja, en mor och en fästmo, hvilka båda han tyckes afguda. Fästmon har löst sin förbindelse med honom; den beklagansvärda modern sörjer förtvifladt öfver den förhoppningsfulle sonens brott.

Jag lärde känna de två så beklagansvärda kvinnorna, och ännu uppröres min rättskänsla vid minnet af dessa två ostraffade brottslingar.

Eller hvem kan man väl kalla *brottslig*, om ej en mor, som vet att hennes son blott uppbär 800 kronors årlig lön och dock rent af kräfver, att han, för att tillfredsställa hennes hejdlösa fåfänga och njutningslusta, använder tre à fyra tusen kronor om året? Eller kan den

fästmö förtjena namnet af hederlig qvinna, som genom koketteri och begär efter nöjen och lyx både hjälper till att drifva en svag, fåfång yngling in på brottets väg och samtidigt dermed i hemlighet knyter en osedlig förbindelse med en annan?

Om de kände till hans försvinnningar? Sådana varelser akta sig nogå för att uttala den ringaste misstanke, som kunde låta dem komma att dela *ansvaret* för brottet. Men fördelarne förstå de väl att begagna.

Låt oss gå vidare!

Der sitter en tjensteman dömd till 13 års straffarbete för förskingring af allmänna medel och förstörda räkenskapsböcker, på det numera sorgligt vanliga sättet. Han är en medelålders man; hans ovanligt vackra hustru är betydligt yngre. För att sopa igen spåren efter hennes fars försvinnningar samt för att tillfredsställa den själlösa hustruns alla nycker och fordringar, har den af kärlek förblindade mannen dragit olyckan öfver sig. — Den faller föga tungt öfver *henne*, ty hon var — »en stackars oskyldig engel med ett par värnlösa barn»; därför måste hon omhuldas. — Hur ofta har jag ej sett denna »engel» leende och koketterande promenera förbi fängelset i sällskap med sina manliga och qvinliga beundrare, medan hennes fångne man tryckte sitt ansigte intill fängelsegallret, girigt uppfångande hvarjeskymt af henne, som han afgudade!

Och när hon så någon gång under de första åren kom för att tala med mannen, huru pinade hon honom ej genom beskrifningar öfver sina »oförskylda» lidanden, sina försakelser, sina bekymmer öfver att barnen skulle få se fadern i fångdrägt och — så hade hon själf ingen fin kappå, ingen modern hatt, — o, så olycklig han gjort henne!

På detta sätt afpressade hon den bedragne mannen största delen af hans i fängelset förvärfvade arbetsförtjenst; men då han bad henne laga det fina linne, som han hade tillåtelse att själf anskaffa, då nekade hon fången denna tjänst och beskärmade sig inför mig öfver hans oförsynthet att begära sådant af henne, den förörrättade.

Ännu en tjensteman, dömd för ungefär samma brott och med en ung fru till den grad maklig, att hon tillbringade hela hans fängelse-tid i fullkomlig overksamhet, om man nämligen ej räknar det sällskapslif, hon så flitigt idkade. Man berömde henne mycket för hennes trofasthet mot den straffade maken, som i allt var en låg karaktär, men i själfva verket hade hon en stor fördel vid detta, bland annat därför, att hans familj upptagit henne, och hon kunde vänta, att han efter förloppet af sin femåriga strafftid skulle sättas i stånd att försörja henne. Orsaken till hans brott hade varit den mest vanliga: en ohejdad fåfångå, en vansinnig lyx och njutningslusta hos dem båda.

Der är ytterligare en man ur s. k. bildade klasserna; han är dömd för en blodig våldshandling mot sin hustru, en qvinna, som tycktes rent af ha funnit ett nöje uti att drifva hans våldsamma lynne till utbrott. — Här är en köpman, ruinerad af en fal älskarinna; der en dråpare, som slagit sin i hemlighet gynnade rival till döds.

Vilja vi så efterforska medhjelparne till den eller den tjuvens eller mördarens djerfva brott inom fängelset, så finna vi dem bland den skara qvinliga roffoglar, som, oakadt all befälets vaksamhet, står i ständigt förbindelse med de farligaste förbrytarne.

* * *

Må ingen undra, att jag vid minnet af detta rika galleri, ur hvilket jag blott framdragit några få bilder, ej kan tillmäta moralstatistikens siffror någon afgörande betydelse.

Man behöfver dock ingalunda känna en mängd straffångars enskilda lif för att komma till den öfvertygelsen, att qvinnans relativa oansvarighet och tillbakadragna ställning visst icke skydda henne för fall, men väl för det straff, som borde följa på brottet.

För den, som vill se förhållandena sådana som de verkligen äro, blir det klart, att det just är qvinnans verkliga eller stundom låtsade okunnighet om det allmänna lifvet, hennes vana att endast verka indirekt och välta allt ansvar på mannen, som skapar många af de laster och brott, hvilka nu i så beklagansvärd grad fläcka vårt folk.

Att här finnas vissa synder och brott, i hvilka båda könen äro lika skyldiga, men der *qvinman allena* får lida straff, veta vi ju alla; men detta får ej hindra oss från att se och erkänna den sanningen, att hon i många andra fall går fri, då hon borde dela den af lagen dömda manlige förbrytarens straff.

Det är af lika stor vikt för den uppväxande flickan, som för gossen, att rättskänsla och sjelfansvarighet så inplantas i deras hjertan, att de, hvilken ställning i verlden de än komma att intaga, må känna sig lika förpligtigade att som sedliga *menniskor* stödja hvarandra i en gemensam kamp mot frestelserna, vare sig att dessa framträda mot dem inom det stilla hemmet eller ute i det rörliga, brusande samhällslifvet.

Inom mina fyra väggar.

Då »Carolas» allt för dystra skildring af en lärarinns skol- och hemlif, hennes pligter och försakelser, offentliggjordes i Dagnys aprilhäfte, verkade den en viss förstämning, hvilken somliga af oss lärarinnor behöllo för oss sjelfva, andra åter i bref till red:n uttalade. Förf. lofvade dervid, att en fortsättning vore att vänta, som komme att blifva ett motstycke till artikeln »Skollif I». Och vänta fingo vi. Häfte efter häfte har utkommit, men vid en blick på innehållsförteckningen har ständigt vår väntan blifvit besviken.

Upptäcktes så helt nyligen nedanstående lilla skizz, hvilken undertecknad tager sig friheten insända till red:n. Från en sida sedt, är den lilla teckningen ju visserligen en motbild till »Skollif I»; likväl säger den på långt när icke hvad som *kunde* sägas i detta ämne, och det är endast under afbidan att »Carola» i en ej alltför aflägsen framtid ville infria sitt löfte, som jag fritt från tyskan återgifvit densamma.

Det är en kall och ruskig dag på senhösten. Klockan slog just nu fem, och skymningen börjar inträda. Frusen ilar jag framåt de gator, som leda från skolan till mitt hem. Snart står jag framför min egen dörr, nyckeln vrides om, dörren öppnas och — hvilken mild fläkt strömmar mig ej till mötes från det lilla rummet! Var det verkligen så dystert och kyligt derute på gatan? Hur kan det då blifva mig så varmt om hjertat vid återinträdet i mitt rum?

Snart står den lilla tekitteln öfver spritlågan, och trött sjunker jag ned i hvilstolen i den halvmörka vrån. Ännu förnimmes i hufvud och sinne efterdyningar af dagsarbetet; de tunga ögonlocken slutas, och ovilkorligen draga dagens minnen förbi min själ. Alla minnen? Nej, endast de glada, de ljusa! Hvad af sårker som mött mig, det är glömdt. Är det väl rätt att hafva ett så ensidigt minne? Jag vet det ej; jag vet blott, att det gör mig lycklig, och hvad som bidrager till sann lycka, kan väl ej vara helt och hållet förkastligt.

Tekitteln börjar ett sakta sjungande. Jag hör ännu en gång min rundkindade lille Hans fråga med en röst som ögonblickets allvar gör nästan ohörbar: »Hvad hette då Adam i tillnamn?» Leende slår jag mer vatten på tekitteln; nu är också Hans redan försvunnen och jag ser framför mig de två små flickorna från förmiddagsrasten i dag. Elsa knäpper just på ryggen hårdt samman sina små händer. Marie går gråtande åt höger, under det Elsa helt trotsigt vänder sig åt andra sidan. Tillfälligtvis går jag förbi, och kan icke undgå att fästa uppmärksamhet vid händelsen, då ju denna uppenbart är en orsak till bedröfvelse för den ena parten. Jag stannar alltså framför Elsa, som tummar sitt förkläde och vänder det än på ett håll, än på ett annat, betraktande mig, i början något häpet, men sedan helt modigt, liksom medveten af sin fulla rätt.

»Hvarför gråter Marie?»

»Jag skulle räcka henne handen på, att vi äro vänner.»

»Och hvarför ville du inte göra det?»

»Jo därför — därför att jag ändå i morgon blir ond på henne igen.»

»Vet du det redan nu?»

»Ja! Jag blir alltid retad på henne. Och när jag nu vet det redan på förhand, kan jag ju icke gifva henne handen på, att vi äro vänner.»

Hvilken gyllene ärlighet och sanningskärlek! Hvilken samvetsömhets i sjelfva det oskickliga beteendet!

Nu slår jag i mitt te. Jag erinrar mig härvid huru i dag en liten klok, ljuslockig flicka nedskrifvit hvad ännu ingen af våra skriftställare vågat sig på: historien om sin egen födelse. På en tillskrynkad papperslapp som fallit ur barnets ficka, läser jag följande berättelse: »I München Knobelstrasse n:r 12 bor herr direktören. Han har två söner och en dotter. En af sönerna heter Ludvig, en Hans och den lilla dottern Anna. Anna var endast sex år gammal. Anna var ett älskligt och godt barn. Anna var mycket vacker. Det var just vår. Då satt Anna i trädgården. Der flög en stork förbi. Då ropade Anna högt: stork, skaffa mig en liten syster! Nästa morgon låg en syster i bädden. Det var jag. Anna var mycket förvånad.»

Och ännu en gång draga de förbi mig i tankarna, alla de kära, små barnen, så som de vid skoltimmarnas slut togo afsked af mig. Huru strålande betraktade mig ej den minst skickliga i klassen, emedan hon i dag för första gången skrifvit ett godt tema och i följd deraf erhållit ett berömmande ord! Huru hvart och ett af de små menniskobarnen har sina behag och sina egendomligheter! Och huru ser jag ej i allas ögon någonting glänsa, som säger att de hålla af mig, till och med de som blifva tillrättavisade, de som ofta blifva straffade!

De öfverströmmande känslorna drifva mig till pianot; med stilla fröjd slår jag an några ackorder och småsjunger dertill:

»O, kunde jag med tusen stämmors ljud
Lofsjunga dig, min skapare och Gud!
O, kunde jag utur mitt hjertas grund
Dig prisa för hvar lycklig lifvets stund!»

Allt tätare blir skymningens slöja; tunga regndroppar slå mot fönsterrutorna. Jag sjunker åter ned i min bekväma hvilstol och ser mig belåtet omkring inom mina fyra väggar. Allt hvad här finnes har jag med egen kraft förvärfvat, med eget arbete vunnit, eller har det blifvit ordnad af kära händer. Och jag fröjdar mig öfver hvarje sak, som om den hade blifvit mig en god vän. Vid det af murgrönsrankor omgifna fönstret är min käraste plats. Der står mitt sybord. Ej eger jag ofta en ledig stund att tillbringa der, men när så sker, är det alltid under en viss feststämning. Huru uthviladt blir icke sinnet medan händerna syssla med lappning eller stoppning!

I hörnet der, vinkar mig mitt skrifbord. Der står bilden af den ädle man, hvars heliga nit för ungdomens uppfostran först tände hos mig kärleken till mitt kall. Ofta när jag vid mitt skrifbord förbereder mig till den kommande dagens arbete, betraktar jag denna bild frågande: »Är detta riktigt?» Tyckas då de allvarsamma ögonen svara ja, är jag tillfredsstäld med mitt arbete.

Nu en tyst fråga till dig, kära läsarinna! Eger icke också du derhemma i ditt skrifbord en hemlighetsfull låda, hvori de tankar hvila, hvilka röra det käraste af hvad lifvet gifvit dig? Du nickar med ett hemligt förstånd och vill liksom jag ogerna pladdra derom.

»Går ni ofta på teatern?» frågade mig nyligen en vänlig dam.

»Sällan. Jag är tyvärr icke stark nog att vara uppe länge om aftnarna och att ändå sedan kunna arbeta friskt andra dagen», svarade jag.

»Ni har då icke sett senaste uppförandet af der Nibelungenring? Verkligen icke! Åh, det är ju barbariskt», brummade hon.

Jag gjorde en undfallande bugning och tänkte med hemlig fröjd på det nya porträttet af drottning Luise som jag köpt och låtit infatta i ram just för de pengar, hvilka annars åtgått till teaterbiljetten. Nu prydes mitt rum af den ädla kvinnans bild, och ingen dag förgår, under hvilken jag icke deraf finner mig styrkt till pligttroget arbete.

Stormen skakar fönstren just som den der karnavals-natten, då en af mina bekanta inbjöd mig till bal. Jag stannade hemma. Dagen derpå infann hon sig för att öfverhopa mig med förebråelser och locka mig till ånger. Jag lyssnade uppmärksamt på skildringarna af all prakt och glädje. »Hvarför kom du ej?» frågade hon harmsen.

»Emedan jag icke ville», svarade jag dröjande.

»Och hvarför ville du icke? Du vet nog att jag mycket gerna velat låna dig pengar till din toalett», förmenade hon i mildare ton.

»Pengar felades mig ej den gången», försäkrade jag. Vid en misstrogen blick från min gäst, öppnade jag skåpet der mitt nya linneförråd låg och sade småskrattande i det jag visade på mina rikedomar: »Här äro pengarna för balen.»

Försonade skildes vi åt.

Nu ljuda aftonklockorna. Huru högtidligt dämpad tränger sig icke deras klang hit in i min kära fristad, hvarest nu hvardagsbestyrens flod aftager, hvarest allt som kan störa själens harmoni dör bort och tiger. O huru arm, huru beklagansvärd är ej den, hvilken ingen liten vrå eger, som han kan kalla sin egen, som han kan pryda med sina idoga händers arbete, och dit han kan draga sig tillbaka från människovimlet.

»Välj det stilla lifvet i hemmet hellre än nöjenas och förströelsernas döfvande larm! Först då blir du inhemsk i din boning och ej en tillfällig gäst derinne», säger en vis författare.

Dock, nog nu med eftersinnande och pladder. Lampan tändes; ännu ett par timmars allvarligt arbete, och de trötta lemmarna sträcka sig på den mjuka, sjelfförtjenade bädden, händerna knäppas, och med en tacksägelse till Gud för mitt fridfulla hem, samt bönen »gif också alla andra hvad som blifvit mig beskärdt», insomnar jag ljuft.

Lärrinna.

Bref till Dagny från Kristiania.

Af M. S. Januari 1887.

Den ärade red:n önskar höra något om Albertine-saken. Som hennes korrespondent läst boken och följt striden, skall hon här tillmötesgå denna önskan.

Albertine är en berättelse af målaren Krogh. Den handlar om en tarflig ung flicka, hvars fantasi, uppskrämd af en systers öde och mättad med stygga föreställningar, rör sig blott kring ett enda föremål: den förnedrande framtid, som hon med skräck emotser, och som vänner och grannar på förhand utpekat för henne samt sedlighetspolisen redan utsett åt henne blott på grund af, att hon är sin systers syster. Ett tomt sjäslif, lusten att kläda sig grann och räknas till de fina, samt olusten till arbete slappar viljan, och någon motståndskraft sättes aldrig i fråga. Efter en liten kärlekshistoria i all ärbarhet

med en fin herre, nog förständig att varna och skiljas vid henne då han ej kunde gifta sig med henne, blir hon ännu liknöjdare för sina närmaste och olämplig för sitt stånd. Slutligen låter hon, med en för läsaren fast otrolig dumhet, inbilla sig af en polisman, att hon redan står under polisens uppsigt och måste lyda honom, hvilket leder till att hon af honom förderfvas och ohjelpigt inkastas i den prostitutionens afgrund, för hvilken hon alltid fasat.

Såsom så ofta i den moderna novellen, är det alltså för den fallna qvinnan, som läsarens sympati tages i anspråk; men medan Dostojewski och Guy de Maupassant, dessa de fallna qvinnornas svurna riddare, vilja öfvertyga oss, att en qvinna är lika god, ja bättre sedan hon prisgifvit sig, göres hon i Kroghs bok utan skuld till sitt fall och sin derur framgående fräckhet. Skulden blir sedlighetspolisens. Detta står i samband med våra lokala förhållanden. Redan länge har uppmärksamheten fästats vid det ohyggliga och orättfärdiga i den lagbetryggade osedligheten och särskildt dess påföljd, att nämligen de, hvilka skulle öfva det förmenta sedlighetskyddet, förderfvas och i sin ordning sjelfva förderfva, sålunda utbredande det onda de skulle hämma. . . . Kroghs bok kom som en väl underrättad mans bekräftelse på denna misstanke och mottogs som ett värdefullt inlägg i saken. Beslaget, som skedde först sedan $\frac{2}{3}$ af upplagan sålts, verkade som en reklam för boken och den blef nu läst i långt vidare kretsar än eljest varit fallet. Protester i alla former hafva haglat öfver beslagläggningen. Statsministern har, med anledning af en sådan protest, lofvat att prostitutions-saken skulle komma under regeringens behandling. Äfven qvinnor hafva, såsom ni känner, tagit ifrig del i protesterna, dertill drifna af varm öfvertygelse. I min tanke har dock deras entusiasm förledt dem att öfverskatta boken i estetiskt så väl som i moraliskt hänseende. Utrymmet tillåter icke att närmare ingå på detta spörsmål, hvilket ju också beror af den individuella uppfattningen. Jag vill blott af fru Antonie Løchens varmhjertade uttalande i Dagsposten framhålla ett påstående, som synes mig innehålla missvisningar. Hon säger näml. att sådana mödrar som Albertines mor »maa forbande os, dannede mødre, naar vor blufærdighet ikke kan tillade os at læse hvad deres døtre maa gennemgaa af den dannede klasses mænd». För det första har alltså bildade mödrar sådana män till söner, hvilket knappast kan göra dem ointresserade i saken. För det andra är det deras oskyldiga döttrar, som äfventyra att få sådana män till makar. Saken är den: *vi blifva alla medintresserade när det gäller att bekämpa det onda, på det att det ej må drabba oss alla. Men huru?* Bjørnson har i en liten skarp artikel (Dagbl. 14 jan.) utsagt hvad många tänka, i det han uppmanar att taga den sak, som Kroghs bok afhandlar, under behandling, men se faran i dess helhet, icke stanna på halfva vägen. *Behöfver samfundet skydd, så må det skydda sig mot män så väl som mot qvinnor.* Först då kan moralen vinna en verklig seger. *Det tjenar till intet att börja med slapphet och exalterad medömkan i förhållande till qvinnan. Rättfärdigheten skall förfara lika strängt mot dem båda.* Och han har rätt.

Från Fredrika-Bremer-Förbundet.

Styrelsen har haft den glädjen att genom fru S. Adlersparre få mottaga nedanstående frikostiga gåfvor, att användas för förbundet och dess tidskrift:

Af fru Fredrika Linnell 400 kronor;

Af en gifvare, som vill vara onämd, 700 kronor.

Från och med februari månad kommer förbundets byrå att tisdagar och fredagar kl. 5—8 e. m. hållas öppen såsom läsrum för förbundets medlemmar. Tidningar och tidskrifter blifva der tillgängliga.

För att tillmötesgå en från flera orter i Skåne uttalad önskan har en filial af förbundet bildats i Malmö. Föreståndarinnan är fröken Mathilda Silow.

Ett ganska stort antal personer har till förbundet framställt förfrågningar angående dess sjukkasse. Emellertid hafva endast 96 af de 150 personer, hvilka erfordras för att kassan må kunna komma i gång, antecknat sig som ledamöter. Vi ställa därför härmed en kraftig uppmaning till alla qvinnor, hvilka nu eller framdeles måste lefva af sitt eget eller de sinas arbete, att de måtte begagna det tillfälle som här bjudes, att under helsans dagar försäkra sig mot det betryck och elände, som följer på en iråkad sjukdom. Slutligen erinra vi om fördelen af att i tidiga år ingå som ledamot i kassan, enär afgiften då för all framtid blir lägre.

Hvarjehanda i kvinnofrågan.

Sverige. *Donationer.* Afidna fru Maria Lundberg har i sitt testamente donerat en fond af 10,000 kr. hvaraf årliga räntan skall tilldelas behöfvande ogifta fruntimmer och enkor inom Lunds stadsförsamling.

Kyrkoherden J. H. Lagström i Runstens församling på Öland har skänkt 300 kr. till *arbetskassa för kvinlig slöjd*, hvarigenom medel-lösa qvinnor måtte sättas i tillfälle till arbetsförtjenst under den tid af året, då intet jordbruksarbete kan erhållas.

Qvinnor inom fattigvården. Till ledamot af fattigvårdsstyrelsen hafva stadsfullmäktige i Landskrona invalt enkefru M. Ohlsson. Detta val har öfverklagats hos länsstyrelsen af en af fattigvårds-

styrelsens ledamöter, som anser detsamma icke »lagligen grundadt» och anför som skäl härför, att, enligt gällande förordning, endast män kunna väljas till ledamöter; att, som för valbarhet fordras att råda öfver sig sjelf och sitt gods, och qvinnan vid inträde i äktenskapet måste blifva förlustig sin valbarhet, äfven detta utgör ett hinder för den valdas lämplighet såsom fattigvårdsledamot, och att slutligen enkefru Ohlsson är omkring 60 år, hvarför åldern äfven borde utgöra ett hinder.

Om antalet manliga och qvinliga förbrytare anför vi efter Aftonbladet följande:

Att männen vida oftare än qvinnorna göra sig skyldiga till brottsliga handlingar, hvilka hemfalla under lagens straffande arm, är bekant och bekräftas äfven af erfarenheten från vårt eget land. Sålunda voro af de 300 lifstidsfångar och 2,132 straffarbetsfångar, som vid 1885 års utgång voro inneslutna i våra fångvårdsanstalter, bland de förra 246 män och 54 qvinnor och bland de senare 1,748 män och 384 qvinnor. Bland de mindre förbrytare, eller de till fängelsestraff dömda, räknas för hela året 1885 mot 11,063 män 705 qvinnor.

Sålunda bland de gröfre brottslingarne, eller lifstids- och straffarbetsfångar omkring $4\frac{1}{2}$ gånger och bland de öfriga förbrytare nära 16 gånger så många män som qvinnor, och detta oaktadt qvinnorna i vårt land äro ej obetydligt talrikare än männen.

Till qvinnornas nackdel har man påstått, att, om de också ej så ofta begingo förbrytelser, de deremot lättare än männen återföllero, sedan de en gång hade fallit. Äfven detta påstående håller dock icke streck, åtminstone hvad vårt land beträffar. Jämföra vi könen just i fråga om det slags brott, som både försiggår vanligast och der återfall äfven oftast förekommer, eller frågan om tjufnadsbrottet, finna vi, att återfallen för qvinnorna utgjorde blott 33,3, men för männen 37,8 proc. af hela antalet tjufnader.

Ännu skarpare framträder skilnaden i fråga om bestraffningar af benådade lifstidsfångar. Bland dessa, hvilka för nyss nämnda period 1876—1880 utgjorde 300 män och 36 qvinnor, gjorde sig nämligen skyldige till återfall 98 män och 9 qvinnor, eller ungefär $\frac{1}{3}$ af männen, men endast $\frac{1}{4}$ af qvinnorna.

Danmark. *Den kvindelige Fremskridtsforening* har framburit för riksdagen en ansökan om kommunal valrätt för qvinnor, och Dansk Kvindesamfund förbereder en petition i samma syfte.

Qvinnor i kyrkoråd. I kyrkorådet i Höve friförsamling invaldes nyligen två gifta qvinnor. Sagde församling är säkerligen den första i Danmark, hvarest gifta qvinnor erhållit valbarhet och rösträtt.

Från Kvindesamfundets verksamhet må framhållas den framgång hvarmed föredrag rörande qvinnosaken hållits i landsorten, samt den samling småskrifter som utgifvits, och hvari äfven förekommit den förträffliga uppsats »Om Kvindens Adgang till Forværf,» hvaraf Dagny meddelar en öfversättning.

Finland. Af *Finsk kvinnoförenings årsberättelse* erfar man, bl. a. att föreningen sökt gifva sin verksamhet en allt mera praktisk riktning; — att intresset för föreningen är i stigande, hvilket yttrat sig dels i *omedelbart understöd*, dels i det allmänna gillande, som innebär det bästa *moraliska stödet*; — att fören. sett ett af sina önskningsmål realiseradt genom tillsättning af en *fattigsakförare i Helsingfors*; — att inom fören. tillsatts arbetande utskott bl. a. ett för redigerandet af kalendern *Excelsior*, hvilken utkom till julen; — att diskussioner förts i flera ämnen bl. a. angående den olika löneberäkningen för lärare och för lärarinnor, hvarvid uttalades, att man *icke borde låta lärarinnan betala plikt för sitt kön*. — *Föreningen räknar f. n. 70 medlemmar*.

Qvinna i kommunalförvaltningen. Enär medlemmar af Finsk kvinnoförening för stadsfullmäktige framställt sin önskan att vid valet af ledamöter i Helsingfors fattigvårdsstyrelse äfven en qvinna skulle komma i fråga, blef fru O. Aspelin till ledamot föreslagen. Vid valet erhöilo fru A. och hr Brondin hvardera 16 röster, men vid anstald lottning utföll lotten till den senares fördel. Det var alltså endast en tillfällighet som hindrade att en qvinna, tvärt emot gällande kommunalförordning, blifvit ledamot i fattigvårdsstyrelsen.

England. *En handslöjds-utställning i London.* Countess Brownlow, en af de verksamaste ledarne af föreningen »Home Industry», hvilken har till ändamål att uppmuntra hemslöjderna, föranstaltade förlidet år en utställning af arbeten från de under föreningen lydande skolorna, äfvensom af linne- och spetsarbeten från »Irish Cottage Industry». Till denna utställning hade *mrs A. Fleetwood Derby*, hvilken godhetsfullt meddelat oss uppgiften härom, blifvit inbjuden, samt anmodad att dit låna sitt förråd af textil konstindustri från Sverige. Bland de besökande var äfven prinsessan af Wales samt hennes äldsta dotter. Inträdesavgifterna voro ämnade att förstärka föreningens kassa.

Damerna egnade särskildt sitt lifliga intresse åt en spinnrock, hvilken, lustigt nog, sköttes af en herre. De tyckte att arbetet såg så näpet ut, hvarföre några önskade att sjelfva öfva sig i konsten, hvilket de gjorde — med handskarna på.

Qvinlig läkare. En engelsk dam, miss Mead, som aflagt läkare-examen vid universitetet i Edinburg, har antagit indiska kvinnoföreningens kallelse till läkarebefattningen vid dess medicinska missionsstation i Jeypore.

Indien. I Indien arbetas af föreningar fortfarande på möjligheten att bland hinduerna upphäfva bruket af de ohyggliga enk-offren samt flickornas bortgiftande i späd ålder. De engelska myndigheterna hafva nedlagt mycket arbete på motverkandet af dessa seder, men anse att reformen häraf måste lemnas åt hinduerna sjelfva.

Medicinsk högskola för qvinnor. En förmögen parser har för afsigt att anlägga en dylik i Bombay i förening med Camosjukhuset.

Första numret för innevarande år af **HEMVÄNNEN** har kommit red:n tillhanda och utmärker sig för god text och fina illustrationer. Då priset dessutom är särdeles billigt — 2,50 pr år — bör tidskriften kunna påräkna att nu som förr helsas välkommen af hemmen och deras ungdom.

Norsk Kvindesagsforenings tidskrift, redigerad af fröken Gina Krog, skall utkomma två gånger i månaden i häften om ett oktav-ark. Priset är 3 kr. 85 öre pr år, postarvodet inberäknadt. Prenumeration kan ske å alla postkontor i de nordiska länderna.

Hänvisning till märkligare tidningsuppsatser.

Aftonbladet, December 1886:

- N:o 300, 302, 303. Skandia mot Fischer.
- » 302. Hur man räddar unga brottslingar i Amerika.
- » » Användandet af barn i pantomimer.
- » 303. Nöden i hufvudstaden.
- » 304. *Puck Munthe*, Menageri. II.

Januari 1887:

- N:o 1. Fischers dom.
- » 3, 19. *Arvid Ulrich*, Äkta makars egendomsförhållanden och Notariatet.
- » 4, 5. Brott och straff.
- » » —*R—*, Ett besök i Eugeniahemmet.
- » 5. »*Tertius interveniens*», Poesiens vandring. *V. E.*, Poesiens besök.
- » 6, 8, 9. Sedligheten inom skolorna.
- » 7, 8. *S—e*, Hvad är Ibsens mening i Rosmersholm?
- » 8. *E. Ö.* Ett besök i en folkskola i London.
- » 9. Brotten och årstiderna.
- » 11. *Pierre Salès*, Lyckan kom.
- » 19. *G. F. S.*, Arbetarefrågan i Berlin.
- » 20. Kristendomsundervisningen i Stockholms folkskolor.
- » 22. Stockholms folkskolor.
- » » En märkvärdig lefnadsbana. (Vanderbilt).

Stockholms Dagblad, December 1886:

- N:o 327. Om försnillningarna i Skandia.
- » 328. Året 1886.
- » » *Puck Munthe*, Om grafvarna vid Porta San Paolo.
- » » *E. de Pressensé*, Frankrike år 1886.
- » » *C. L.*, Stockholmsbilder.

Januari 1887:

- N:o 1. *C. L.*, Här och der. Pennteckningar.
- » » En julfest på Gålön.
- » » Om försnillningarna i Skandia.
- » 3, 25. *E. de Pressensé*, Frankrike 1886, 1887.
- » 5. Linné och Linnéska sällskapet i London.
- » 6. *A. K—dt*, De blindas jul.
- » 12, 13. *C. R. Nyblom*, Upsala domkyrkas restauration.
- » 18, 25. *H. W.*, Riksdagsgalleri. P. v. Ehrenheim. A. Bergström.
- » » *Puck Munthe*, Italien i Paris. Positivspelaren. Rafaella.
- » 19. Om förfrysning.

Vårt Land, December 1886, Januari 1887:

- N:o 279, 280, 282, 283, 286, 288, 289, 292, 295, 296, 297 A, 299, 301, 303, (1886) 1, (1887). *Thord Bonde*, Om Jonas Henrik Kellgren och sjukgymnastiken.

Anmälan.

Den stora och glädjande framgång **Dagny** rönt under första året af sin tillvaro manar att låta henne fortgå i samma riktning och efter samma program. **Dagny** skall således äfven under 1887 verka för *Fredrika-Bremer-Förbundets* ändamål, en sund och lugn utveckling af arbetet på kvinnans höjande, och vill hon derjämte söka afvärja eller varna för de missriktningar, som hota att föra kvinnofrågan på villosspår.

Dagny vill äfven meddela literära uppsatser, kortare berättelser m. m. samt bereda rum för korrespondens hennes läsare emellan, der olika åsikter i frågor, som tillhöra förbundets område, kunna uttalas.

Dagny utkommer med 1 à 2 tryckark för hvarje månad och skall tills vidare utgifvas under ledning af **S. L.—d Adlersparre** med bidrag af för saken intresserade personer, bland hvilka här må särskildt nämnas: *Victoria Benedictson* (sign. Ernst Ahlgren), *Ellen Fries*, filosofie doktor, *Anna Sandström* (sign. Uffe), *Ernst Beckman*, literatör, *Hans Hildebrand*, riksantikvarie, *Seved Ribbing*, e. o. professor, m. fl.

Priset för hel årgång blir fortfarande:

För medlemmar af förbundet ..... kr. 2,50.

För icke medlemmar ..... » 4,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 19 Lilla Vattugatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Då priset sålunda är satt så ytterst lågt i syfte att göra **Dagny** tillgänglig i så mycket vidare kretsar, påräknar hon, att hennes vänner måtte kraftigt verka för hennes ytterligare spridning. Den, som till byrån insänder antingen 24 kr. i prenumerationsmedel eller bevis att enahanda belopp erlagts vid postanstalt, som pren. å 6 ex. af **Dagny**, erhåller sjelf 5 kr.

Berättelsen om det första allmänna barnmorskemötet i Sverige, som medföljer detta häfte, kom oss tillhanda då häftet redan var lagdt under pressen, hvarför vi här med några ord beledsaga densamma. Den lilla skriften har en helt egendomlig prägel. Innehållet är på en gång lärorikt, rörande och roligt. Stilen röjer den oskolade tankens ojemnhet men också dess friska ursprunglighet, och genom hela skriften pulserar en kärlek till saken, en styrka i kritiken af barnmorskekårens brister och dessas orsaker, samt ett begär att rena och reformera både kallet och dess bärare, som måste väcka läsarens varmaste deltagande. Särskildt anbefaller den sig till alla mödrars be hjertande.